

Modificările propuse pentru modificarea Codului Penal în vederea combaterii răspândirii coronavirusului

Drd. George-Alexandru Lazăr, Facultatea de Drept, Universitatea din București

Subiectul acestor zile și, se pare, și al următoarelor luni, este pandemia de coronavirus (CoVid-19), care a luat cu asalt întreaga lume. Măsurile luate de statele europene variază de la „nimic”, mizând pe o teorie a imunizării globale (cazul Olandei¹ și, inițial al Regatului Unit și al Germaniei), până la măsuri mai stricte, privind interzicerea evenimentelor publice, închiderea localurilor, instituirea șomajului tehnic, a muncii de acasă *etc.* Deși modalitatea în care ne raportăm la pandemie este un subiect care suscită interes nu doar practic, ci și academic², prezentul articol este dedicat doar măsurilor de drept penal pe care statul român și-a propus să le adopte în contextul actual.

În timp ce cadrele medicale duc un veritabil război zilnic cu noul virus, o mare parte din acest efort poate fi zădărnicit prin acțiuni umane iresponsabile, iar autoritățile dispun de resurse limitate pentru a preveni astfel de conduite. Așa cum s-a reținut în expunerea de motive a proiectului ordonanței de urgență, un număr tot mai mare de persoane care se află în carantină sau izolare la domiciliu nu respectă aceste măsuri, iar multe alte persoane nu declară în mod real ce zone cu risc au tranzitat. Exemplele pe care le găsim în articole de știri confirmă teza legiuitorului: persoane care au călătorit cu avionul fără să anunțe personalul că sunt infectați, persoane care mint în declarațiile privind zona din care se întorc în România, pacienți care au „evadat” din spitale, persoane care s-au plimbat prin localități, cu mijloace de transport în comun, deși provin din zonele roșii³.

Codul penal, în forma care a intrat în vigoare în 2014, prevedea în art. 352 o simplă infracțiune dedicată sancționării comportamentului infracțional legat de răspândirea de boli infectocontagioase. Textul de lege nu a făcut obiectul unor ample analize doctrinare înainte de pandemia de coronavirus, însă odată cu declanșarea crizei mondiale, acesta a suscitât și interesul doctrinei⁴ și al legiuitorului. Infracțiunea a dobândit, în contextul stării de urgență, o importanță deosebită, urmând să analizăm în continuare aspectele principale din proiectul ordonanței de urgență⁵.

§1. Ordonanța de urgență – *Instrumentum-ul* care și-a găsit, în final, menirea

¹ <https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/olanda-premierul-mark-rutte-favorizeaza-ideea-unei-imunizari-colective-1276510>.

² Trimitem aici la multiplele intervenții ale filosofului contemporan N.N. Taleb, majoritatea fiind disponibile pe pagina acestuia de Twitter, https://twitter.com/nntaleb?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor.

³ Zone în care răspândirea coronavirusului este deosebit de mare, precum Nordul Italiei, provincia Wuhan, zona Madrid *etc.*

⁴ G. Zlati, D.V. Leordean, *Infracțiunea privind zădărnicierea combaterii bolilor (art. 352 Cod penal). Despre înțelegerea textului de incriminare și posibilitatea efectuării unei expertize genetice*, disponibil pe <https://www.penalmente.eu/2020/03/17/raspandirea-bolilor/>; R. Slăvoiu, *Recenta propunere de modificare a dispozițiilor art. 352 Cod penal. UPDATE: S-a modificat pedeapsa pentru fuga din carantină: Stați acasă!*, disponibil pe <https://www.juridice.ro/676588/recenta-propunere-de-modificare-a-dispozitiilor-art-352-cod-penal.html>.

⁵ Care poate fi consultat pe http://www.just.ro/wp-content/uploads/2020/03/Proiect-OUG-CP-agravare-infracțiuni-COVID19_18.03.2020_dupa-sedinta-Guv-1.pdf.

Chiar dacă actul normativ de care a uzat legiuitorul nu este obiectul principal al demersului nostru, nu putem omite faptul că, în opinia noastră, este prima utilizare a ordonanței de urgență, în materia dreptului penal material, în acord cu menirea sa constituțională. De regulă, „urgența” invocată de legiuitorul penal este determinată de propria sa turpitudine, de a lua măsuri la timp. În cazul de față, însă, urgența este justificată de pandemia de coronavirus, aflându-ne, totodată, din data de 16 martie 2020, în baza Decretului nr. 195/2020⁶, în stare de urgență.

Adoptarea unei astfel de ordonanțe de urgență în materia dreptului penal substanțial poate să genereze inclusiv un efect pozitiv, întrucât sfera „urgenței” necesare pentru adoptarea unui astfel de act normativ dobândește o nouă dimensiune. Sperăm ca, în viitoarea jurisprudență a Curții Constituționale, justificarea urgenței să nu varieze între pandemie și faptul că legiuitorul penal a uitat să adopte la timp măsuri relevante. O abordare riguroasă ar impune ca sfera urgențelor să graviteze către evenimente de tipul pandemiei, astfel că putem spera, pe viitor, la o cenzură mai severă a Curții Constituționale în această materie.

Tot în acest context menționăm că noul act normativ nu introduce norme temporare⁷, deși în situații de urgență acestea reprezintă un instrument eficient pentru a adopta măsuri proporționale. Vom vedea ulterior că modificarea normelor de incriminare în raport de o situație de urgență particulară poate fi discutabilă în raport cu aplicabilitatea normei în cazuri obișnuite.

În fine, se impune a fi menționat că ordonanța de urgență se va aplica doar faptelor săvârșite după publicarea sa în monitorul oficial, atunci când cuprinde prevederi mai severe, conform art. 5 C.pen.

§2. Art. 352 Cod Penal: infracțiunea de zădărniciere a combaterii bolilor

a) Art. 352 alin. (1) C.pen., în forma inițial adoptată de legiuitor, incrimina *Nerespectarea măsurilor privitoare la prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase*, în timp ce ulterior modificării, textul de lege incriminează *Nerespectarea măsurilor de carantină sau de spitalizare*⁸.

În doctrină s-a arătat că măsurile privitoare la prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase, în contextul coronavirusului, sunt prevăzute de norme extrapenale, respectiv Ordinul Ministrului nr. 414/2020⁹, Decretul nr. 195/2020, hotărârile Comitetului Național pentru Situații Speciale de Urgență¹⁰, precum și Ordonanța Militară privind unele măsuri de primă urgență care privesc aglomerările de persoane și circulația transfrontalieră a unor bunuri a Ministrului Afacerilor Interne¹¹.

În noua formă a alin. (1) al art. 352 C.pen., dintre măsurile privitoare la prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase, se menține doar nerespectarea măsurilor de carantină sau spitalizare. Forma inițială a textului constituie în prezent varianta agravată din alin. (2).

⁶ Publicat în M.Of. nr. 212 din 16 martie 2020.

⁷ A se vedea art. 7 C.pen.

⁸ Art. 352 alin. (2) C.pen. conform proiectului va avea următorul conținut: *Nerespectarea măsurilor de carantină sau de spitalizare dispuse pentru prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă*

⁹ Publicată în M.Of. nr. 201 din 12 martie 2020.

¹⁰ G. Zlati, D.V. Leordean, Infracțiunea privind zădărnicierea combaterii bolilor (art. 352 Cod penal), precit.

¹¹ Publicată în M.Of. nr. 219/18 martie 2020.

Carantina era definită de art. 1 din Ordinul nr. 414/2020 ca fiind *instituirea măsurii de carantină instituționalizată (în spații special amenajate), cât și instituirea măsurii de izolare la domiciliu*. Art. 5 alin. (4) din același ordin cuprinde o normă de avertizare, în sensul că *Nerespectarea măsurilor de carantină, respectiv de izolare la domiciliu, precum și furnizarea de informații false autorităților se sancționează conform legilor în vigoare*.

Totuși, prin art. 352 alin. (10) C.pen. (conform proiectului legislativ) legiuitorul a explicitat această noțiune și a arătat că *Prin carantină se înțelege restricția activităților și separarea de alte persoane, în spații special amenajate, a persoanelor bolnave sau care sunt suspecte, într-o manieră care să prevină posibila răspândire a infecției sau contaminării*. În esență, definiția din proiect reia, în alte cuvinte, definiția din Ordinul nr. 414/2020.

Exemple de măsuri de carantină se regăsesc în Ordonanța Militară privind unele măsuri de primă urgență care privesc aglomerările de persoane și circulația transfrontalieră a unor bunuri a Ministrului Afacerilor Interne, art. 8, care prevede interdicția pentru persoanele aflate în carantină, izolare la domiciliu sau internate să iasă din locația în care au fost plasate, fără aprobarea autorităților.

Deși Ordinul nr. 414/2020 nu prevede o definiție a măsurilor de spitalizare, înțelesul acestei noțiuni este previzibil și se referă în principal la respectarea perioadei de internare și a indicațiilor medicului curant în legătură cu diagnosticarea, tratamentul medical, îngrijirea și recuperarea persoanelor infectate sau suspecte de infectare.

Tot în cadrul art. 352 alin. (1) C.pen. legiuitorul operează o **modificare substanțială asupra naturii infracțiunii**. Așa cum s-a arătat¹², zădărnicierea combaterii bolilor era o infracțiune de rezultat, calificare juridică impusă de sintagma „dacă a avut ca urmare răspândirea unei asemenea boli”. Autorii citați au propus transformarea infracțiunii într-una de pericol concret, iar nu de rezultat, în sensul că ar trebui sancționată crearea unei stări de pericol privind răspândirea bolii, iar nu răspândirea (infectarea) propriu-zisă a unei alte persoane¹³. Asociația Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor (AMASP) a formulat o propunere publică de modificare în sensul eliminării complete a sintagmei privind producerea unei urmări (fie răspândirea propriu-zisă, fie o stare de pericol), transformând astfel infracțiunea într-una de pericol abstract¹⁴.

Legiuitorul a optat pentru această ultimă variantă, infracțiunea devenind de pericol abstract. Consecințele esențiale decurg din regimul juridic al acestei categorii de infracțiuni, producerea rezultatului (constând într-o stare de pericol nedeterminată, generală), fiind prezumată în mod absolut, din simpla săvârșire a elementului material¹⁵.

Unii autori pare că au apreciat această soluție ca o posibilă extindere nejustificată a sferei de aplicare a textului de incriminare¹⁶, însă în contextul actualei pandemii, precauția pare să fie

¹² G. Zlati, D.V. Leordean, Infracțiunea privind zădărnicierea combaterii bolilor (art. 352 Cod penal), precit.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ https://amasp.ro/2020/03/18/solicitare-adresata-puterii-legislative-si-puterii-executive-privind-modificarea-dispozitiilor-art-352-cod-penal/?fbclid=IwAR06MzrHN-jzs0Udv1J09n2cm8846wXMK-YbH3s0YkZ_kb6Z6M4IywQlt8s.

¹⁵ Pentru detalii despre infracțiunile de pericol (formale), a se vedea L.V. Lefterache, *Drept penal. Partea Generală. Curs pentru studenții anului II, ediția a II-a*, ed. Hamangiu, București, 2018, p. 159; C-tin. Mitrache, C. Mitrache, *Drept penal român. Partea generală, ediția a III-a, revizuită și adăugită*, ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 168; Fl. Streteanu, D. Nițu, *Drept Penal. Partea Generală, vol. I*, ed. Universul Juridic, București, 2014, pp. 295 și urm.

¹⁶ G. Zlati, D.V. Leordean, Infracțiunea privind zădărnicierea combaterii bolilor (art. 352 Cod penal), precit.

soluția preferată de legiuitorul român. Astfel spus, va fi sancționată și persoana care s-a plimbat în cursul nopții, la ora 3 dimineața, pe uliță pustie, deși era în izolare la domiciliu, nu s-a întâlnit cu nicio altă persoană și nu a creat un pericol concret de răspândire.

Opțiunea legiuitorului poate fi însă justificată, însă, în cazul unui virus atât de contagios, întrucât pe durata plimbării de scurtă durată persoana în carantină poate să tușească și să atingă diferite obiecte pe care virusul poate supraviețui până când alte persoane intră în contact în această modalitate. Astfel, dovedirea unui pericol concret de răspândire ar presupune ca acuzarea să dovedească nu doar faptul că persoana infectată a ieșit din izolare, ci și faptul că s-a întâlnit cu alte persoane sau a manifestat simptome ori a atins obiecte, generând un risc concret de îmbolnăvire. Și această conduită, însă, generează un pericol concret doar dacă în intervalul în care virusul supraviețuiește pe anumite suprafețe alte persoane au interacționat cu acele obiecte.

În același timp, nerespectarea măsurilor de carantină și spitalizare, cum este cazul unui pacient care a „evadat” din spital¹⁷, nu ar putea fi sancționate dacă pacientul se află în testare și rezultatul este negativ, întrucât starea de pericol concret nu s-a produs. Totuși, dacă rezultatul este pozitiv și pacientul este asimptomatic, o atare conduită poate genera o răspândire incontrollabilă a virusului. În concluzie, în contextul actualei pandemii, considerăm că soluția legiuitorului este întemeiată, însă, în acord cu autorii anterior citați, considerăm că norma de incriminare poate fi excesivă în cazul unor alte boli contagioase. În aceste condiții, legiuitorul ar trebui să analizeze oportunitatea edictării noilor norme prin legi temporare, tocmai pentru a asigura aplicarea proporțională în funcție de situația de urgență pe care urmărește să o controleze și să o combată.

Din punct de vedere sancționator, **pedeapsa a fost majorată**, de la închisoare de la 6 luni la 2 ani sau amendă în forma anterioară, la închisoare de la 6 luni la 3 ani sau amendă.

b) Art. 352 alin. (2) C.pen. reia întru totul alin. (1) în forma anterioară a infracțiunii de zădărniciere a combaterii bolilor¹⁸. În acest sens, trimitem la analiza efectuată de alți autori cu privire la aspectele deja tratate¹⁹.

Ne limităm la a menționa că, potrivit proiectului, alin. (2) al art. 352 C.pen. reprezintă o variantă agravată a formei de bază, analizată anterior, la alin. (1). Varianta agravată reglementează conținutul unei infracțiuni de rezultat, fapt care rezultă în mod neechivoc din utilizarea sintagmei „dacă fapta a avut ca urmare răspândirea unei asemenea boli”. În acest caz, dificultățile probatorii privind transmiterea de către persoana A către persoana B a bolii rămân valabile, însă în ipoteza în care o atare dovadă poate fi realizată persoana A va răspunde pentru varianta agravată, prevăzută în alin. (2).

Spre deosebire de infracțiunea de la alin. (1), elementul material al faptei de la alin. (2) este mai permisiv, întrucât nu se referă doar la măsuri de carantină sau spitalizare, ci la orice măsuri privitoare la prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase. Astfel de măsuri pot

¹⁷ <https://www.mediafax.ro/social/suspect-de-coronavirus-din-bulgaria-a-fugit-din-spital-la-galati-dupa-ce-a-taiat-plasa-de-protectie-de-la-geam-18998481>.

¹⁸ Nerespectarea măsurilor privitoare la prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase, dacă fapta a avut ca urmare răspândirea unei asemenea boli, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

¹⁹ A se vedea G. Zlati, D.V. Leordean, Infracțiunea privind zădărnicierea combaterii bolilor (art. 352 Cod penal), precit.

fi regăsite, spre exemplu, în art. 1 – 5 din Ordonanța Militară precitată, care instituie suspendarea activității de servire și consum în restaurante, hoteluri, cafenele și alte locuri publice, în spații închise destinate în acest scop; suspendarea activităților culturale, științifice, artistice, religioase, sportive, de divertisment sau jocuri de noroc, tratament balnear sau îngrijire personală, în spații închise, interzicerea evenimentelor de peste 100 de persoane în spații deschise, obligații specifice pentru conducătorii autovehiculelor de transport marfă.

În privința raportului dintre cele două forme ale infracțiunii, dacă nerespectarea măsurilor de carantină sau spitalizare are ca urmare răspândirea bolii, se va reține forma agravată de la alin. (2), iar fapta în forma de bază se absoarbe natural în varianta agravată. O soluție contrară ar conduce la o dublă sancționare, între cele două variante absorbția fiind naturală. Pentru a ajunge la această concluzie avem în vedere în special faptul că sub aspectul modalității de săvârșire a elementului material există o suprapunere, incriminările ocrotesc aceeași valoare socială, iar diferența între acestea ține în principal de rezultatul produs.

Sancțiunea pentru această variantă agravată este închisoarea de la unu la 5 ani, o majorare față de reglementarea anterioară, care prevedea închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau amenda.

Art. 352 alin. (4) C.pen. prevede că săvârșirea faptei incriminate la alin. (2), din culpă, se sancționează cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau cu amenda. În forma anterioară, fapta era sancționată din culpă cu închisoarea de la o lună la 6 luni sau amenda. Pot fi identificate și cazuri în care sancționarea din culpă se impune, spre exemplu, în cazul unui organizator de evenimente care deși anulează evenimentele în aer liber cu mai mult de 100 de participanți, uită că, pentru un anumit eveniment, a majorat numărul de bilete emise inițial și în prezent numărul de participanți depășește 100, iar din acest motiv nu îl anulează.

c) Art. 352 alin. (3) C.pen. reglementează o nouă formă variantă, constând în transmiterea unei boli infectocontagioase de către o persoană care știe că suferă de această boală²⁰.

Spre deosebire de celelalte două forme, analizate anterior, în acest caz subiectul activ este special, reprezentat de persoana care este infectată. Ipoteza în care persoana crede că este infectată, dar acest lucru nu este adevărat, însă încearcă să transmită mai departe direct infecția, nu este aptă să producă rezultatul, respectiv transmiterea, care trebuie înțeleasă ca infectarea în mod direct a unei persoane care anterior nu era infectată. În acest caz, fapta va fi calificată drept tentativă idonee [incriminată de art. 352 alin. (9) C.pen.], dacă mijloacele de transmitere sunt apte să realizeze transmiterea²¹.

Soluția subiectului activ special este, în opinia noastră, discutabilă, întrucât o persoană neinfectată poate să transmită intenționat o boală și prin intermediul unui obiect obținut de la o persoană infectată (e.g. în cazul coronavirusului). În această ipoteză, însă, alin. (3) nu poate fi aplicat, întrucât persoana trebuie să fie infectată (condiție peste care se suprapune și necesitatea ca autorul să știe că este infectat). În același timp, dacă transmiterea de obiecte nu este interzisă ca măsură de carantină, de prevenire sau combatere a bolilor infectocontagioase,

²⁰ *Transmiterea, prin orice mijloace, a unei boli infectocontagioase de către o persoană care știe că suferă de această boală se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.*

²¹ A se vedea, pentru detalii despre de ce în astfel de ipoteze se va reține o tentativă idonee, iar nu o faptă putativă, G.A. Lazăr, *Infrațiunea putativă. Studiu de caz al consecințelor erorii subiectului infracțiunilor de corupție în A.U.B. anul XVI/2017*, p. 169. A se vedea, pentru diferența între infracțiunea putativă și tentativa neidonee, Fl. Streteanu, D. Nițu, *Drept penal. Partea Generală, vol. I*, ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 487.

fapta nu va atrage aplicabilitatea art. 352 C.pen., urmând a fi încadrată ca infracțiune contra persoanei²².

Condiția subiectivă impusă de art. 352 alin. (3) C.pen., ca autorul transmiterii să știe că suferă de acea boală, califică forma de vinovăție drept intenție. Considerăm că este posibilă săvârșirea faptei atât cu intenție directă, cât și indirectă, deoarece autorul trebuie să știe, nefiind necesar să urmărească producerea rezultatului, fiind suficient să accepte producerea sa. Spre exemplu, un sportiv infectat cu coronavirus, aflat în izolare la domiciliu, contractează o ședință de masaj sportiv la domiciliu, fiindu-i indiferent că cel care efectuează masajul va fi infectat. Este cert, însă, că textul de lege urmărește în principal sancționarea mai gravă a celor care săvârșesc fapta cu intenție directă, fiind semnalate și astfel de cazuri²³.

d) Variante agravate în funcție de urmări

Art. 352 alin. (5) și (6) C.pen. reglementează variante agravate, în funcție de rezultatul produs²⁴. Acestea se raportează la variantele de săvârșire a infracțiunii din primele două alineate, și instituie pedeapsa închisorii de la 2 la 7 ani și a interzicerii exercitării unor drepturi, dacă faptele au avut ca urmare vătămarea corporală a unei sau a mai multor persoane, respectiv pedeapsa închisorii de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, dacă faptele au produs moartea mai multor persoane.

Art. 352 alin. (7) C.pen. prevede variante agravate pentru varianta de săvârșite a infracțiunii de la alin. (3), atunci când urmarea este vătămarea corporală a uneia sau a mai multor persoane pedeapsa fiind închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, iar atunci când urmarea este moartea uneia sau a mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Soluția propusă în proiect este atipică în contextul în care, analizat în ansamblu, acesta urmărește o înăsprire a pedepselor. În varianta inițială a Codului, dacă o persoană nu respecta măsurile de prevenire și combatere a bolilor și cauza decesul mai multor persoane, cu intenție, ori vătămarea lor corporală, s-ar fi reținut un concurs între infracțiunea de pericol din art. 352 C.pen. și infracțiunile de rezultat prevăzute în art. 188, 189, 194 C.pen. Nu credem că s-ar fi putut reține că simpla săvârșire a infracțiunii de zădărniciere a combaterii bolilor poate să exonereze de răspundere pentru omor pe cel care a infectat intenționat o persoană cu scopul de a o ucide, dacă acest rezultat se produce. Pentru identitate de rațiune, aceeași era soluția și pentru infracțiunea de vătămare corporală și lovire, în funcție de urmările produse.

Prin această soluție, însă, indiferent de numărul persoanelor infectate, pedepsele sunt plafonate, urmând a se reține o singură infracțiune de zădărniciere a combaterii bolilor, în variantă agravată prevăzută de art. (5) – (7) C.pen. Astfel, dacă persoana nu respectă măsurile

²² Lovire, vătămare corporală sau omor, după caz, în funcție de rezultatul produs. Dacă pacientul este infectat însă este asimptomatic și nu va avea nevoie de îngrijiri medicale, fapta va putea fi, eventual, o tentativă de vătămare corporală sau omor, în funcție de circumstanțele cauzei. Spre exemplu, victima era o persoană în etate, care suferea de alte boli, însă virusul nu a declanșat niciun simptom, așa cum a sperat autorul.

²³ <https://www.hotnews.ro/stiri-coronavirus-23730472-pacient-covid-19-victor-babes-scuipa-medicii-care-trateaza.htm>.

²⁴ (5) Dacă prin faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) s-a produs vătămarea corporală a uneia sau mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(6) Dacă prin faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) s-a produs moartea uneia sau mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

de carantină și își vizitează bunica în etate într-un centru pentru persoane vârstnice, infectând 100 de persoane, din care 10 decedează, pedeapsa maximă va fi de 15 ani închisoare. În acest caz, legea nouă poate fi o lege penală mai favorabilă în raport de soluția unui concurs de infracțiuni anterior intervenirii acestor modificări.

Conform art. 352 alin. (8) C.pen., dacă prin fapta prevăzută în alin. (4) s-a produs vătămarea corporală a uneia sau mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, iar dacă s-a produs moartea uneia sau mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi²⁵. Textul de incriminare utilizează tehnica trimerilor în cascadă, criticată în mod repetat în doctrina de drept penal din România. În concret, textul de lege prevede că nerespectarea măsurilor privitoare la prevenirea sau combaterea bolilor infectocontagioase, din culpă, dacă a produs vătămarea corporală sau decesul mai multor persoane, se va sancționa în limitele prevăzute la alin. (8).

§3. Art. 326 Cod Penal: Falsul în declarații

La art. 326 C.pen., legiuitorul introduce un nou alineat, prin care este incriminată declararea necorespunzătoare a adevărului, făcută unei persoane dintre cele prevăzute în art. 175 sau unei unități în care aceasta își desfășoară activitatea, săvârșită pentru a ascunde existența unui risc privind infectarea cu o boală infectocontagioasă.

Textul de lege a fost introdus pentru a responsabiliza persoanele care dau declarații în fața organelor statului cu privire la zonele pe care le-au tranzitat, simptomele de coronavirus pe care le prezintă, persoanele cu care au fost în contact *etc.* Aceste declarații se dau la intrarea în țară sau la interacțiunea cu anumite instituții, precum instanțele judecătorești. În esență, este o variantă agravată a falsului în declarații, astfel că cele două infracțiuni nu se vor reține în concurs.

Textul de lege instituie un scop special, al ascunderii riscului de infectare cu o boală infectocontagioasă. Subiectul activ este general, aria de aplicabilitate nefiind limitată la persoanele deja infectate.

Pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani sau amenda.

§4. Art. 352¹ Cod Penal: Omișiunea declarării unor informații

Textul de lege incriminează o nouă faptă, respectiv *omisiunea persoanei de a divulga cadrelor medicale sau altor persoane dintre cele prevăzute în art. 175 sau unei unități în care acestea își desfășoară activitatea a unor informații esențiale cu privire la posibilitatea de a fi intrat în contact cu o persoană infectată cu o boală infectocontagioasă.*

În raport de topografia textului de lege, întrucât acesta este plasat după zădărnicierea combaterii bolilor, putem concluzia că infracțiunea privește o conduită complementară dispozițiilor art. 352 C.pen. Infracțiunea sancționează acele conduite prin care persoanele încearcă să ascundă informații vitale pentru combaterea pandemiei, privind persoanele cu care au intrat în contact, dacă acestea din urmă erau infectate cu o boală infectocontagioasă. Ar fi

²⁵ Alin. (4) are următorul conținut: *Dacă fapta prevăzută în alin. (2) este săvârșită din culpă, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.*

fost mai util ca aceste declarații să privească și persoanele suspecte, adică cele care au fost plasate în carantină de autorități însă încă nu se cunoaște rezultatul testului pentru coronavirus.

Infrațiunea se săvârșește printr-o omisiune, fiind sancționată doar fapta intenționată. Sancțiunea este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

În privința modalității de săvârșire a elementului material, considerăm că premisa săvârșirii acestei infrațiuni este ca persoana să fie întrebată, de autoritățile menționate în textul de incriminare sau de cadrele medicale, cu privire la eventualele contacte pe care le-a avut cu persoane infectate. Altfel spus, pentru ca autorul să săvârșească o omisiune de a divulga, este necesar ca, anterior, acestuia să îi incumba obligația de a da o atare declarație.

Textul de lege nou-introdus are o formulare atipică, circumstanțiind suplimentar conținutul omis al declarației la „informații esențiale”. Din redactarea textului de lege rezultă că se urmărește sancționarea persoanelor care omit să ofere informații despre posibilitatea de a fi intrat în contact cu persoane infectate. În principiu, considerăm că informațiile esențiale se referă la identitatea acestor persoane și la modul de contact.

În fine, este discutabilă situația cadrelor medicale din sistemul sanitar privat, însă în ceea ce ne privește considerăm că textul nu distinge, iar utilitatea sa este și protejarea acestor cadre medicale. Totodată, este irelevant că persoana alege să meargă la camera de gardă a unui spital public sau privat, unde are un abonament personal, rațiunea incriminării fiind identică.

§5. Concluzii

Așa cum au atras deja atenția și alți autori, o modificare a cadrului legal de sancționare a faptelor ilicite de răspândire a coronavirusului era necesară, chiar dacă nu există un consens clar asupra conținutului acestor modificări. Majorarea limitelor de pedeapsă este justificată, întrucât actuala pandemie de coronavirus s-a dovedit mai gravă decât s-a anticipat atât pentru viața și sănătatea persoanelor, cât și pentru economie, generând numeroase restricții și măsuri compensatorii istorice. Toate aceste eforturi globale nu pot fi zădărnice de conduite ireponsabile ale cetățenilor și persoanelor juridice care nu își asumă efortul colectiv de prevenire și combatere a pandemiei.

Cu toate acestea, considerăm că simpla majorare a limitelor de pedeapsă (sau, după caz, chiar atenuare a răspunderii) nu va asigura o conformare riguroasă la condițiile impuse de autorități. Așa cum a dovedit știința criminologiei în mod repetat, majorarea limitelor de pedeapsă nu atrage după sine o scădere a numărului conduitelor ilicite, la fel cum nici micșorarea limitelor de pedeapsă nu produce o creștere a infracționalității. Factorii economici și sociali, educația și respectul față de ceilalți vor juca un rol mai important decât limitele de pedeapsă prevăzute pentru aceste fapte.

Cu toate acestea, dreptul penal trebuie să răspundă nevoilor sociale de sancționare a conduitelor dăunătoare, aceasta fiind funcțiunea sa principală. Nu este exclus ca pe viitor legiuitorul să apeleze la mijloace de drept penal și pentru a combate alte comportamente antisociale determinate de situația de urgență, precum forme particulare de speculă economică. În linii mari, considerăm că modificarea legislativă este perfectibilă, în special în privința modalității de formulare, însă modificările sunt justificate de scopul urmărit de legiuitor, al împiedicării răspândirii coronavirusului. În ceea ce ne privește considerăm că ar fi mai oportună optarea pentru soluția concursului de infrațiuni în nerespectarea măsurilor de prevenire și combatere și infracțiunile contra persoanei, printr-o trimitere expresă într-un unic

alineat. În acest mod, s-ar respecta coerența juridică internă a sistemului nostru de drept penal și s-ar realiza o sancționare progresivă în funcție de rezultatul produs, deosebit de relevant atunci când faptele sunt intenționate.

Materialul a fost publicat în revista online a Facultății de Drept, Universitatea din București, AUBD - Forum Juridic (<https://drept.unibuc.ro/Forum-juridic-s938-ro.htm>)